

Міністерство охорони здоров'я України
КЗ «Черкаський обласний центр медико-соціальної
експертизи ЧОР»

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

**Енциклопедія
інклюзивного реабілітаційно-соціального
туризму**

Умань – 2019

УДК 376-056:796.5(031)

Е 61

*Рекомендовано до друку вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 10 від 26 лютого 2019 р.)*

Рецензенти:

Косенко І. С. – доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України, генеральний директор Національного дендрологічного парку «Софіївка»;

Таланчук П. М. – доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України, дійсний член Національної академії педагогічних наук України, президент Відкритого міжнародного Університету розвитку людини «Україна»;

Науменко Л. Ю. – доктор медичних наук, професор, професор кафедри медико-соціальної експертизи і реабілітації, Заслужений лікар України, лауреат Державної премії України, проректор з науково-педагогічної роботи ДЗ «Дніпропетровської медичної академії МОЗ України»;

Яценко Т. С. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри глибинної корекції і психолого-соціальної реабілітації Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Е61 **Енциклопедія інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму** \ [Лепський В. В., Безлюдний О. І., Коляда Н. М., Кравченко О. О. та ін.]; МОЗ України, КЗ «Черкаський обл. центр медико-соц-ї експертизи ЧОР», МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2019. – 563 с.

«Енциклопедія інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму» – перша у вітчизняній практиці довідниково-аналітична праця, призначення якої – надати всебічне та ґрунтовне уявлення про інклюзивний реабілітаційно-соціальний туризм як вид медичної, психологічної та соціальної допомоги людям з інвалідністю і як засіб їхньої комплексної реабілітації.

Сподіваємося ця праця надасть можливість фахівцям соціальної, медичної, психологічної служб, адміністративним працівникам і спеціалістам сфери туризму, поглянути на проблему інклюзивної допомоги з різних позицій, зануритись у проблематику людей з інклюзією та розуміння комфортності життя для даної категорії людей.

УДК 376-056:796.5(031)

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2019

Упорядники:

Албул І. В.	п.2.3, п.2.5, п.2.9, п.2.19,
Астапова В. В.	р.І
Балдинюк О. Д.	п.2.18
Безлюдний О. І.	п.5.2, п.7.2, п.9.3
Безносюк О. І.	п.7.14
Білоусова Н. В.	п.5.3, п.5.4, п.5.5, п.5.6, п.5.8, п.5.9, п.5.10, п.7.11, п.7.12
Бондаренко Г. В.	п.2.23
Бояр В. І.	р.І, п.7.5, п.8.2.4, п.10.6
Вахоцька І. О.	п.3.18
Войтовська А. І.	п.2.13, п.2.14, п.2.26, п.2.32
Вялець А. І.	п.10.1, п.10.2
Горбенко Ю. І.	п.9.1.1, п.9.1.2
Губенко І. Я.	п.7.9
Данилевич Л. А.	п.3.14
Дігтяр О. Б.	п.10.1, п.10.2
Діхтяренко С. Ю.	п.3.13
Дягтяр О.Б.	п.10.3
Завалко А. В.	п.1.7, п.1.17
Карась М. М.	р.І
Каштан С. М.	п.2.29, п.2.30, р. VI, п.5.1, п.7.4, п.7.6, п.7.15, п.8.1, п.8.2, п.8.3, п.8.4, п.8.5, п.9.1.2, п.9.4, п.10.7, п.10.8
Кольченко К. О.	п.7.6, п.7.10, п.7.13
Коляда Н. М.	п.2.1, п.2.25, п.2.34
Кочубей Т. Д.	п.2.10, п.2.11, п.2.33
Кравченко О.О.	п.2.2, п.2.21, п.2.24, п.2.27, п.2.28, п.2.34, п.9.3
Кравчук І.О.	р.І
Кучер Г. М.	п.9.2
Лазоренко В.І.	п.7.3, п.8.1
Левченко Н. В.	п.1.12, п.1.22, п.2.22
Лепський В. В.	р.І, п.7.1, п.7.7, п.7.8, п.8.5, п.9.1, п.10.4, п.10.5, п.10.8
Лівандовська І. А.	п.3.11, п.3.12

Макаренко С. В.	р.І, р. VI, п.7.7, п.7.8, п.9.1, п.10.4, п.10.5, п.10.8, п.10.9
Манько Н. І.	р.І
Масенко Н.В.	р.І
Мищенко М. С.	п.3.16
Новаковська І. О.	п.7.11
Ольховецький С. М.	п.3.1, п.3.10
Орлянська С. Ф.	р.І
Перфільєва М. В.	п.1.10, п.1.11, п.1.13, п.1.19, 1.20, п.1.21, 1.23, п.2.31
Підвальна Ю. В.	п.2.17
Полтавець В. І.	п.7.3,
Радзивіл К. П.	п.3.5, п.3.6
Роєнко С. О.	п.2.6, п.2.7, п.2.8, п.2.12, п.2.15, п.2.16
Савченко А. М.	р.І
Скибеок Б. О.	п.10.3
Скочко М. О.	п.2.24
Теліженко О. В.	р.І
Філатова Т. С.	п.3.7
Філіштінський Я. П.	р.І
Харченко Н. А.	п.3.15, п.3.17
Цибенко А. В.	р.І
Чупіна К. О.	п.9.3
Шевченко О. Т.	п.7.9
Шевчук О. М.	п.2.4., п.2.20,
Шеленкова Н.Л.	п.3.2
Шулдик А. В.	п.3.4, п.3.8, п.3.9
Якимчук І. П.	п.3.3

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Албул Ірина	кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Астапова Віта	сестра медична з медико-соціальної реабілітації КЗ «Черкаський обласний центр МСЕ Черкаської обласної ради»
Балдинюк Олена	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Безлюдний Олександр	доктор педагогічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, ректор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Белоусова Наталія	кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту та туризму Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»
Бойченко Сергій	доктор технічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту екологічної безпеки Національного авіаційного університету, Науковий керівник Українського науково-дослідного та навчального центру хімотології і сертифікації паливно-мастильних матеріалів і технічних рідин
Бондаренко Галина	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Борисова Інна	кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри медико-соціальної експертизи і реабілітації ДЗ «Дніпропетровської медичної

Харченко Надія	кандидат психологічних наук, викладач кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Цибенко Анна	статистик медичний КЗ «Черкаський обласний центр МСЕ Черкаської обласної ради»
Чупіна Катерина	магістрант факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Шевчук Оксана	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Шеленкова Наталія	кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Шор Олександр	магістр з управління проектами
Шулдик Анатолій	кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Якимчук Ірина	кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
СКЛАД РЕДКОЛЕГІЇ	5
АНОТОВАНИЙ ОПИС	17
ДО ІСТОРІЇ СТАНОВЛЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО-СОЦІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ	23
ГРОМАДСЬКА ДУМКА ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО РЕАБІЛІТАЦІЙНО-СОЦІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ	27
РОЗДІЛ I. ІНКЛЮЗИВНІ ВІДНОСИНИ В СУЧАСНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ (ЗДОРОВ'Я, ІНВАЛІДНІСТЬ, ІНКЛЮЗІЯ)	42
1.1. Здоров'я	42
1.2. Інвалідність	45
1.3. Медико-соціальна експертиза: роль та значення	50
1.4. Індивідуальна програма реабілітації особи з інвалідністю	52
1.5. Реабілітаційний потенціал та реабілітаційний прогноз	55
1.6. Медична реабілітація хворих та людей з інвалідністю	58
1.7. Основні бар'єри у суспільстві, пов'язані із «інвалідністю»	63
1.8. Основні моделі соціальної поведінки українського соціуму по відношенню до осіб з інвалідністю	65
1.9. Функціонування сім'ї, яка має дитину з інвалідністю; проблеми та перспективні моделі поведінки	67
1.10. Техніка драми та візуалізації як один з методів виховання дітей і молоді з інвалідністю	69
1.11. Типи складних ситуацій, в яких перебувають батьки дитини з інвалідністю	70
1.12. Абілітація	72
1.13. Інклюзія	73
1.14. Розвиток інклюзії у міжнародному просторі	76
1.15. Аналіз досвіду навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку у країнах Європи	91
1.16. Українська модель інклюзивної освіти	95
1.17. Впровадження технологій інклюзивного навчання	97
1.18. Тренінг як технологія інклюзивного активного навчання	100
1.19. Соціальне виховання осіб з інвалідністю	102
1.20. Соціальне відторгнення	104
1.21. Соціальне залучення	105

1.22.	Втручання	107
1.23.	Соціальна інтеграція осіб з інвалідністю	107
РОЗДІЛ П.	СОЦІАЛЬНА ТА МЕДИКО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА ДОПОМОГА ЛЮДЯМ З ІНВАЛІДНІСТЮ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ПОСЛУГ	110
2.1.	Соціальна політика	110
2.2.	Соціальний захист	112
2.3.	Функції соціальної роботи	113
2.4.	Методи соціальної роботи	116
2.5.	Клієнти соціальної роботи	118
2.6.	Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи (соціальних працівників і соціальних педагогів) України	120
2.7.	Етичні принципи соціальної роботи	122
2.8.	Принципи діяльності соціального працівника	125
2.9.	Соціалізація та соціальна адаптація	125
2.10.	Соціальна адаптація	128
2.11.	Соціальна проблема	130
2.12.	Соціальна проблема	132
2.13.	Деадаптація	133
2.14.	Самотність	134
2.15.	Соціальна інтеграція	137
2.16.	Соціальна взаємодія	138
2.17.	Альтруїзм	139
2.18.	Дозвілля	140
2.19.	Менеджмент соціальної роботи	142
2.20.	Оцінка потреб клієнта	144
2.21.	Соціальне обслуговування	146
2.22.	Адресна соціальна допомога	147
2.23.	Соціальні потреби та ризики	148
2.24.	Соціальні ризики	149
2.25.	Технології соціальної роботи	151
2.26.	Соціальна реабілітація	153
2.27.	Соціальні послуги	154
2.28.	Соціальне забезпечення	156
2.29.	Професійна реабілітація	158
2.30.	Трудова реабілітація	160
2.31.	Майстерні професійної терапії WTZ осіб з інвалідністю (досвід республіки Польща)	162
2.32.	Гендерна рівність	164
2.33.	Державна молодіжна політика	165
2.34.	Громада	169

Довідкове видання

**Енциклопедія
інклюзивного реабілітаційно-соціального
туризму**

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 13.03.2019 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Ум. друк. арк. 32,72
Тираж 100 прим. Замовлення № 637

Видавничо-поліграфічний центр «Візаві»
20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19, вул. Садова, 2
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2521 від 08.06.2006.
тел. (04744) 4-64-88, 3-51-33, (067) 104-64-88
vizavi-print.jimdo.com
e-mail: vizavi008@gmail.com
vizavisadova@gmail.com